

Gümnaasiumi ajaloo ainekava

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Gümnaasiumi ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi mineviku vastu ja teadvustab enda võimalusi mineviku uurijana ning ajaloos osalejana, määratleb end oma rahva liikmena, eurooplasena ja maailmakodanikuna;
- 2) tunneb ajalugu ajastut iseloomustavate sündmuste, protsesside, vaimulaadi ja isikute kaudu;
- 3) mõistab ajaloosündmuste ja protsesside põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse, järjepidevuse olemust ning erineva tõlgendamise põhjusi, võtab oma seisukohti kujundades arvesse ajastu konteksti;
- 4) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning mõistab seda ühiskonna rikkuse ja arengu eeldusena, teadvustab oma võimalusi kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana;
- 5) leiab ja analüüsib kriitiliselt ajalooteavet sisaldavat infot, hindab allikate usaldusväärsust ning kasutab erinevaid teabeallikaid eesmärgipäraselt;
- 6) mõistab ja tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma seisukohta, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi;
- 7) teab ja kasutab kontekstis ajaloo põhimõisteid ning eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest;
- 8) tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike, infokanaleid ja IKT-vahendeid, väljendab oma teadmisi ja oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kaitseb argumenteeritult oma seisukohta.

Õppeaine kirjeldus

Ajalooõpetus aitab õpilasel omandada kultuuriruumis ning ajalookeskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi ning teadvustada ja analüüsida minevikunähtuste muutlikkust, tõlgendatavust, omavahelisi seoseid ning seoseid tänapäevaga. Käsitletakse inimeste igapäevaelu ja maailmapilti, ühiskonda, kultuuri ja mõtteviisi, sh väärtushinnangute muutumist, ning ajaloolisi isikuid ja sündmusi, lähtudes nii enda kui ka teiste vaatenurgast.

Gümnaasiumi ajalooõpetuse kursuste järjekord on kronoloogilis-temaatiline, st ajaloolisi probleeme käsitletakse kronoloogilist järgnevust silmas pidades. Gümnaasiumi algul ei ole õpilastele jõukohane luua ning näha seoseid ajaluliselt ja kultuuriliselt kaugemate valdkondade vahel, mida on vaja temaatiliseks käsitluseks. Temaatilise käsitluseni jõutakse gümnaasiumi lõpul lähiajaloo III kursusega, mida õppides saab õppija toetuda varem omandatud. Ainesisus, suurte teemaplokkide sees võib rakendada võrdluse ja üldistuse tegemiseks temaatilist käsitlust kõigis kursustes.

Eesti ajaloo kursuste suurte teemaplokkide ees on vastavad üldajaloo teemaplokkid. Üldajaloo kursuses õpitud teemasid ja põhimõisteid Eesti ajaloo kursuses eraldi esile ei tooda. Kursuste õppimise järjekord määratakse kooli õppekavas, kuid mõistlik on järgida kronoloogilise järgnevuse põhimõtet, st üldajaloo kursus on esimene, seejärel õpitakse Eesti ajalugu ning siis lähiajalugu.

Gümnaasiumi ajalooõpetuses tähtsustatakse probleemikeskset käsitlust, analüüsides hinnanguid ja tõlgendusi erinevast seisukohast lähtudes. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ning ajalooürija seisukohast, kujundatakse kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse,

võrreldakse ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist eri allikais ning hinnatakse allikate usaldusväärsust.

Ajalooõpetuses väärtustatakse kultuurilist mitmekesisust ning kujundatakse mõistmist, et mitmekesisus on ühiskonna rikkus ja arengu tingimus. Teadvustatakse õppija rolli kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana. Ajalooõpetus toetab õppija enesemääratluse kujunemist ja võimet asetada end kellegi teise olukorda, vaadelda maailma kellegi teise seisukohast lähtudes.

Õppijat suunatakse arutluse ning analüüsi kaudu looma seoseid ja tegema järeldusi, kujundama isiklikku suhtumist ning põhjendama seda argumenteeritult. Kriitilise mõtlemise kujundamiseks käsitletakse erinevaid allikaid jt õppetekste, mis annavad ajaloosündmustele hinnangu erinevast seisukohast lähtudes. Ajaloo probleemide analüüsimise kaudu rikastub väärtussüsteem, kujuneb rahvuslik ja kultuuriline identiteet, sallivus ja pooldav suhtumine demokraatlikesse väärtustesse, areneb õpilase ajalooline mõtlemine ning rikastub ajalooteadvus.

Ajaloo mõistmisele aitavad kaasa ekskursioonid, õppekäigud, ajaloo- ja ilukirjandus, teater ja kino, meedia, internet, eri inimesed ning paigad. Selle kogemuse ühendamisel koolis õpituga kujuneb õpilasel järk-järgult arusaam ajaloost. Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline integratsioon ning lähedaste teemade käsitus erinevatest aspektidest lähtudes.

Ajalooõpetuse kaudu kujundatakse erinevaid oskusi:

- 1) ajas orienteerumise oskus; oskus leida, analüüsida ja mõista seoseid ning mõtestada sündmuste ja nähtuste ajaloolise tausta kujunemist;
- 2) ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamine; oskussõnavara laienemine;
- 3) ajalooküsimuste esitamine ning neile vastates erinevate lahenduste pakkumine;
- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitiline mõtlemine, arutlusoskus, järelduste tegemine ja seoste loomine ning oma seisukoha kujundamine ja põhjendamine;
- 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades, koostöö- ja konfliktilahendusoskus;
- 6) allikaanalüüs ja töö ajalookaardiga, info leidmine erinevatest teabeallikatest, selle kasutamine, kriitiline hindamine ja analüüsimine, allika usaldusväärsuse hindamine;
- 7) suuline ja kirjalik eneseväljendus, referaadi ja ajaloo uurimistöo koostamine, IKT vahendite kasutamine, et hankida infot ning esitleda oma töötulemusi.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning see toimub erinevate õppeteemade läbimise kaudu.

Gümnaasiumi õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) tunneb ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi, Eesti ajaloo seoseid Euroopa ja maailma ajalooaga, mõistab ajaloolise arengu järjepidevust ning ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi;
- 2) tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust, väärtustab kultuurilist mitmekesisust, teadvustab kultuuri rolli enesemääratlemises ning oma rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana;
- 3) võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme, kirjeldab ideoloogiliste ning tehnoloogiliste muutuste mõju inimeste eluviisile ja väärtushinnanguile, võrdleb suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastuil, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise;
- 4) leiab, selekteerib, refereerib ning analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid, sh ajalookaarte ja seisukohti, hindab allika või käsitluse usaldusväärsust, eristab fakti arvamusest; selgitab sündmuste või protsesside erineva tõlgendamise põhjusi;
- 5) kasutab ajaloosõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi, koostab referaate ja uurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab IKT vahendeid;
- 6) suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu, vaadeldes maailma nende pilgu läbi ning arvestades ajastu eripära.

Õppeprotsessi (õpisisu, õppetegevuse, õpitulemuste) lahtikirjutus kursuste kaupa.

I kursus “Üldajalugu” (35 tundi)

Kursuse eesmärk on luua ülevaatluk tervikpilt Euroopa tsivilisatsiooni peamistest arengujärkudest (antiikaeg, keskaeg, uusaeg), tuues esile nähtused, mille mõju ulatub tänapäeva (Kreeka-Rooma kodanikuühiskond, Rooma õiguskorraldus, ristiusk, reformatsioon, valgustusideed, industriaalühiskond, sotsialismiideoloogia jne), ning näidates sotsiaal-majanduslikke, riiklikke ja kultuurilisi protsesse nende olemuslikus seoses.

Kursuse läbimise vältel õpitakse tundma üldajaloo põhietappe ning analüüsitakse ajastute poliitilist, majanduslikku, sotsiaalset ja kultuurilist arengut. Oluline on kasutada õpilastes kriitilist mõtlemist ja analüüsioskust arendavaid õppetegevusi ning -meetodeid: allikaanalüüs, eri liiki tekstide analüüsimine, võrdlemine, seoste loomine, järeldamine, argumenteerimine, allikate usaldusväärsuse hindamine.

I TEEMA Antiikaeg

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost antiikaja näidete põhjal;
- 2) selgitab antiiktsivilisatsioonide tähtsust maailma ajaloos antiikaja näidete põhjal ning mõistab antiigipärandi olulisust tänapäeval;
- 3) tunneb ning võrdleb demokraatliku ja aristokraatliku linnriigi, Rooma vabariigi ning keisririigi toimimise põhimõtteid;
- 4) iseloomustab religiooni ja mütoloogia osa antiikaja inimese maailmapildis ning kristluse tekkelugu ja kujunemist riigiusuks;
- 5) kirjeldab näidete abil antiikkultuuri saavutusi, toob esile seosed antiikkultuuri ja Euroopa kultuuri kujunemise vahel, töötab ajastut iseloomustavate allikatega ning hindab neid kriitiliselt;
- 6) näitab kaardil Kreeka linnriike ja hellenistliku kultuuri levikuala ning Rooma riigi laienemist;
- 7) teab, kes olid Homeros, Herodotos, Sokrates, Platon, Aristoteles, Perikles, Aleksander Suur, Romulus, Caesar, Augustus, Constantinus Suur, Jeesus ja Paulus, ning iseloomustab nende tegevust;
- 8) teab ja kasutab kontekstis mõisteid polis, aristokraatia, türannia, demokraatia, hellen, barbar, kodanik, senat, konsul, vabariik, keisririik, patriits, plebei, Piibel, Vana Testament, Uus Testament, Rooma õigus.

Õppesisu

Kreeka linnriigid: valitsemine, kodanikkond, eluolu. Sparta ja Ateena.

Hellenid ja barbarid: hellenite kasvatus, haridus ja igapäevaelu.

Kreeka kultuur: mütoloogia ja religioon. Homerose eeposed. Ajalookirjutuse algus. Kõnekunst. Teater.

Filosoofia: Sokrates, Platon, Aristoteles. Olümpiamängud.

Makedoonia tõus ja hellenism: Aleksander Suur.

Rooma riigi teke. Rooma vabariik ja selle korraldus. Rooma tõus suurriigiks: armee. Caesar.

Keisrivõimu kehtestamine: Augustus. Lääne-Rooma ja Ida-Rooma.

Rooma ühiskond ja eluolu: perekond, kasvatus ja haridus. Rooma õigus. Rooma kui antiikaja suurlinn.

Ehituskunst. Religioon: ristiusu teke ja levik ning tõus riigiusuks.

Antiiktsivilisatsioonide saavutused ja tähtsus maailma ajaloos.

II TEEMA Keskaeg

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost keskaja kontekstis;
- 2) iseloomustab keskaja ühiskonda ja eluolu ning analüüsib kriitiliselt keskaja erinevaid teabeallikaid;
- 3) kirjeldab kiriku osa keskaja ühiskonnas ja kultuuris ning inimeste mõttemaailma kujundajana;
- 4) teab linnade tekkimise põhjusi ja iseloomustab, kuidas funktsioneeris linnaühiskond;
- 5) kirjeldab islami teket ja levikut ning väärtustab islami kultuuripärandit;
- 6) teab ristsõdade põhjusi ja tulemusi ning mõju kultuurile ja väärtushinnangutele;
- 7) iseloomustab keskaegsete ülikoolide tegevust;
- 8) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kirik, klooster, vaimulikud ordud, ketserlus, inkvisitsioon, ristsõjad, läänikord, naturaalmajandus, raad, tsunft, gild, Hansa Liit, skolastika, koraan;
- 9) teab, kes olid Muhamed, Karl Suur, Innocentius III ja Aquino Thomas, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Rahvasterändamine ja Lääne-Rooma riigi langus.

Frangi riik: Karl Suur. Lääne-Euroopa riikide teke.

Ühiskond ja eluolu: läänikord. Feodaalide ja talurahva eluolu. Rüütlikultuur. Linnaühiskond: kaubandus, käsitöö, valitsemine.

Islami teke ja levik: Muhamed. Koraan.

Ilmalik võim ja vaimulik autoriteet: keisrivõim ja paavstlus. Religiooni dominantsus. Vaimulikud ordud.

Ketserlus. Ristsõjad.

Ülikoolid ja skolastika.

II TEEMA Uusaeg

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemusliku seose ning väärtushinnangute muutumist uusajal;
- 2) kirjeldab uut maailmapilti ning selgitab renessansi, maadevastuste ja reformatsiooni osa selle kujunemisel; analüüsib kriitiliselt erinevaid teabeallikaid;
- 3) teab, mis mõju avaldasid Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni reformid Euroopale;
- 4) iseloomustab industriaalühiskonda ning analüüsib selle mõju inimeste igapäevaelule;
- 5) näitab ja analüüsib tähtsamaid uusajal toimunud muutusi Euroopa poliitilisel kaardil;
- 6) tunneb teaduse ja tehnika arengu põhijooni ning tähtsamaid saavutusi uusajal;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid renessanss, humanism, reformatsioon, absolutism, parlamentarism, valgustus, revolutsioon, reform, kapitalism, kolonialism, urbaniseerumine, sotsialism;
- 8) teab, kes olid Leonardo da Vinci, Christoph Kolumbus, Fernão de Magalhães, Martin Luther, Louis XIV, Voltaire, George Washington, Napoleon, Karl Marx ja Otto von Bismarck, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Uue maailmapildi kujunemine: renessanss ja humanism, maadevastuste mõjud ning tagajärjed, reformatsioon ja vastureformatsioon.

Absolutism ja parlamentarism: poliitiline kaart uusaja alguses. Absolutism Prantsusmaal, parlamentarismi kujunemine ja kindlustumine Inglismaal. Ameerika Ühendriikide iseseisvumine.

Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni sõjad, nende mõju Euroopale: valgustus. Viini kongress.

Rahvusluse tõus ja rahvusriikide teke.

Industriaalühiskond: tööstuslik pööre, industriaalühiskonna tunnused. Maailmamajandus, teaduse ja tehnoloogia areng uusajal.

II kursus s „Eesti ajalugu I (kuni 16. ja 17. sajandi vahetuseni)“ (35 tundi)

Kursuse vältel õpitakse tundma ja iseloomustama tähtsamaid Eesti esiaja perioode ning võrreldakse neid inimeste tegevusalade ja eluolu muutuste alusel. Iseloomustatakse eestlaste suhteid naaberrahvastega, Eesti halduskorraldust ning majanduslikku arengut. Analüüsitakse Balti ristsõja põhjusi, kulgu ja tulemusi ning selgitatakse kaardi järgi Vana-Liivimaa haldus- ja valitsemiskorraldust. Käsitletakse Jüriöö ülestõusu, analüüsitakse ning hinnatakse selle tähtsust

ja tähendust. Keskaja ühiskonna tundmaõppimiseks käsitletakse feodaalsuhteid ja talurahva õigusliku seisundi muutumist ning elu linnades. Iseloomustatakse keskaja kultuuri põhijooni Eesti näitel, katoliikluse ja reformatsiooni mõju eesti kultuurile ning vaimuelule. Analüüsitakse Liivi sõja eellugu, kulgu ja tulemusi, Eestimaa haldusjaotuse muutumist aja vältel, hariduse ja kultuuri arengut ning majanduse arengut ja sellega kaasnevaid muutusi ühiskonnaelu erinevates valdkondades, sh inimeste igapäevaelus.

Õppetegevust kavandades ning korraldades on Eesti ajaloo teemasid käsitledes vaja luua seos maailma ajaloo ja kujundada õpilastes oskus mõista Eesti ajaloos toimunud sündmusi maailma ajaloo kontekstis. Selleks käsitletakse iga teemaploki alguses ühe õppetunni vältel maailma ajaloo vastava ajastu kõige iseloomulikumaid arengusuundi.

I TEEMA Esiaeg

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) teab tähtsamaid Eesti esiaja perioode; mõistab muististe kui ajalooallikate eripära;
- 2) kirjeldab inimeste eluolu ja toob näiteid inimeste tegevusaladest ja nende muutustest esiajal;
- 3) iseloomustab esiaja eestlaste suhteid naaberriikidega ning vastastikuseid mõjutusi;
- 4) kirjeldab Eesti halduskorraldust ja majanduse arengut esiaja lõpul;
- 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisted arheoloogiline kultuur, muistis, muinaslinnus, kalme, maakond, kihelkond, malev, animism.

Õppesisu

Jäaaeg ja selle taandumine. Inimasustuse algus Euraasia põhjaosas.

Muinasaja allikad ja nende uurimine.

Kiviaja arheoloogilised kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nõorkeraamika ehk venekirveste kultuur – elanike peamised tegevusalad ning kultuuri iseloomustavad muistised.

Pronksiaeg. Asva kultuur. Rauaaeg. Põlispõllundus, kalmed, linnused.

Eesti esiaja lõpul. Suhted naabritega: idaslaavlased, balti hõimud, viikingid. Rahvusvaheliste kaubateede kujunemine ja Eesti.

Eesti ühiskond esiaja lõpul: sotsiaalne kihistumine. Maakonnad ja kihelkonnad. Linnused. Külad ja elamud.

Muinasusund ning ristiusu levik Eestis. Muinasusundi seos loodusega. Vanimad teated ristiusu levikust Eestis.

II TEEMA Keskaeg

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) analüüsib Balti risticõja põhjusi, kulgu ja tulemusi erinevate osaliste vaatenurgast;
- 2) tunneb muutusi Vana-Liivimaa riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil; iseloomustab suhteid naaberriikidega;
- 3) analüüsib Jüriöö ülestõusu tähtsust ja tähendust ajaloolise narratiivina;
- 4) iseloomustab Eesti keskaja ühiskonda: läänikord, talurahva õiguslik seisund ning majanduslik olukord, käsitöö ja kaubandus, eluolu linnades; loob seoseid Eesti ja Euroopa ajaloo vahel keskajal;
- 5) kirjeldab Eesti keskaja kultuuri põhijooni ning mõistab ristiusu mõju Eesti kultuurile, vaimuelule ja väärtushinnangute muutumisele; saab aru kultuurilisest järjepidevusest;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Vana-Liivimaa, Liivi Ordu, vasallkond, mõis, teoorjus, sunnismaisus, adramaa;
- 7) teab, kes olid Lembitu, Kaupo, piiskop Albert ja kroonik Henrik, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Muistne vabadusvõitlus: Balti risticõdade põhjused. Muistse vabadusvõitluse kulg. Eestlastelüüasaamise põhjused ja tagajärjed. Henriku Liivimaa kroonika ajalooallikana. Vana-Liivimaa riigid: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Seisused. Maapäev. Vana-Liivimaa riikide omavahelised suhted ja suhted naabritega. Jüriöö ülestõus, selle põhjused ja tagajärjed. Keskaja ühiskond Eestis: läänikorraldus. Mõisate rajamine. Sunnismaisuse ja teoorjuse kujunemine. Keskaegsed linnad Eestis: linnade valitsemine. Käsitöö, kaubandus, Hansa Liit. Gildid ja tsunftid. Eluolu linnas.

Kirik ja kultuur: vaimulikud ordud ja kloostrid.

III TEEMA Üleminekuaeg keskajast uusaega

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) kirjeldab rahvusvahelisi suhteid Läänemere piirkonnas 16. sajandil;
- 2) selgitab allikate alusel Liivi sõja eellugu, kulgu ja tulemusi;
- 3) teab muutusi riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil sõdade ajal;
- 4) iseloomustab reformatsiooni mõju ja tähtsust eesti kultuuriloos; analüüsib muutusi mentaliteedis ning vaimuelus;
- 5) teab, kes olid Balthasar Russow, Ivan IV ja Wolter von Plettenberg, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Tugeva keskvoimuga riikide kujunemine Läänemere regioonis.

Reformatsioon Eestis: haridusolud. Eestikeelse trükisõna algus.

Liivi sõda: Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, kulg ja tulemused.

Eesti kolme kuningriigi valduses: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Vastureformatsioon.

Kultuuri areng: Balthasar Russowi kroonika ajalooallikana. Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule.

III kursus Eesti ajalugu II (kuni 19. sajandi lõpuni) (35 tundi)

Kursusel õpitakse, kuidas kehtestati Rootsi võim järk-järgult kogu Eesti alal. Iseloomustatakse Rootsi poliitikat Eesti- ja Liivimaal, talurahva õigusliku ja majandusliku olukorra muutumist Rootsi ajal ning luterluse mõju vaimuelu ja kultuuri arengule Eestis. Õpilasi virgutatakse aktiivselt osalema diskussioonis ning rühmatöodes, mis võimaldab käsitleda Rootsi aja tähtsust eesti kultuuri ja hariduse arengule. Analüüsitakse Põhjasõja põhjusi ja tagajärgi, iseloomustatakse Balti erikorda ning selle mõju Eesti arengule. Käsitletakse talurahva õigusliku seisundi muutumist Vene ajal ning analüüsitakse majandusprotsesside ja talurahvaseaduste seoseid. Võrreldakse majanduslikku arengut ning toimunud muutusi Rootsi ja Vene võimu ajal. Iseloomustatakse kultuuri ning vaimuelu arengut 18. ja 19. sajandil, rahvusliku liikumise eeldusi, ettevõtmisi ja tähtsust Eesti ajaloos. Tuuakse esile venestusaja tunnused ning mõju poliitilise mõtte arengule Eestis.

Õppetegevust kavandades ja korraldades on Eesti ajaloo teemasid käsitledes vaja luua seos maailma ajaloo ja kujundada õpilastes oskus mõista Eesti ajaloo toimunud sündmusi maailma ajaloo kontekstis. Selleks käsitletakse iga teemaploki alguses ühe õppetunni vältel maailma ajaloo vastava ajastu kõige iseloomulikumaid arengusuundi.

I TEEMA Rootsi aeg

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) teab, kuidas toimus Rootsi võimu järkjärguline kehtestamine kogu Eesti alal;

- 2) iseloomustab allikate ja teabetekstide põhjal Rootsi poliitikat Eesti- ja Liivimaal;
- 3) kirjeldab talurahva õigusliku ja majandusliku olukorra muutumist Rootsi ajal;
- 4) mõistab luterluse mõju ning Rootsi aja tähtsust eesti kultuuri ja hariduse arengus, ajaloos ning tänapäeval;
- 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid rüütelkond, reduktsioon, vakuraamat, piiblikonverentsid, Academia Gustaviana;
- 6) teab, kes olid Bengt Gottfried Forselius, Gustav II Adolf, Johan Skytte ja Karl XI, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Rootsi suurriigi ajastu.

Rootsi keskvdõim ja baltisaksa aadel.

Majanduslik areng: talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Reduktsioon ja selle tulemused.

Manufaktuuride teke. Kaubandus.

Vaimuelu ja kultuur: luterlus riigiusuna. Esimesed gümnaasiumid. Ülikooli asutamine Tartus.

Rahvaharidus. Eestikeelse kirjasõna levik.

II TEEMA Eesti 18. sajandil

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) selgitab Põhjasõja põhjusi, tulemusi ja mõju;
- 2) iseloomustab Balti erikorda ning selle mõju Eesti arengule;
- 3) analüüsib Euroopa valgustusideede mõju Eesti vaimuelule;
- 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Balti erikord, restitutsioon, aschalduskord, vennastekogud;
- 5) teab, kes olid Karl XII, Peeter I, Katariina II, Anton Thor Helle ja August Wilhelm Hupel, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Põhjasõda: Põhjasõja põhjused, kulg ja tulemused.

Rahvastikuprotsessid Eestis 16.–18. sajandil. Sõdade, haiguste, olmetingimuste ja näljahädade mõju

rahvastikule.

Balti erikord: Vene keskvoim ja baltisaksa seisuslik omavalitsus. Talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Asehalduskord.

Vaimuelu 18. sajandil: baltisaksa kultuur ja talurahvakultuur. Rahvaharidus. Pietism ja valgustus.

III TEEMA Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) teab, kuidas muutus talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord, ning selgitab majandusprotsesside ja talurahvaseaduste seoseid;
- 2) mõistab ärkamisaja tähendust ja tähtsust ning selle mõju kodanikuühiskonna kujunemisele Eesti ajaloos;
- 3) iseloomustab rahvusliku liikumise eeldusi ja seoseid Euroopaga;
- 4) teab, mis olid tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ning kes olid rahvusliku liikumise eestvedajad; analüüsib allikate alusel rahvusliku liikumise ettevõtmisi ja ideid;
- 5) iseloomustab muutusi Eesti ühiskonnas ja ühiskondlik-poliitilise mõtte arengut 19. sajandi lõpul ning loob seoseid omariikluse kujunemisega;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid estofiil, ärkamisaeg, rahvuslik liikumine, venestamine, Aleksandrikool;
- 7) teab, kes olid Friedrich Reinhold Kreutzwald, Johann Voldemar Jannsen, Jakob Hurt, Carl Robert Jakobson, Lydia Koidula ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Moderniseeruv Euroopa: industriaalühiskonna kujunemine, rahvuslik liikumine. Venemaa 19. sajandil ja 20. sajandi algul.

Talurahva vabanemine: pärisorjuse kaotamine Eestis. Talurahva omavalitsuse kujunemine. Talude päriksostmine. Usuvahetusliikumine. Tööstuse areng. Erinevused Põhja- ja Lõuna-Eesti arengus.

Ärkamisaeg: eelärkamisaeg. Estofiilid. Tartu ülikool 19. sajandil. Eesti haritlaskonna kujunemise algus.

Seltsiliikumine. Tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ja nende eestvedajad, erimeelsused eesmärkide saavutamisel.

Moderniseeruv Eesti: majanduse areng. Raudteede ehitamine, selle mõju majanduslikule ja sotsiaalsele arengule. Suurtööstuse kujunemine. Põllumajanduse areng. Talurahva kihistumine. Ülevenemaaliste seaduste laienemine Eestile. Venestusaja mõju haridusele, kultuurile ja rahvuslikule liikumisele.

Rahvusliku professionaalse kultuuri kujunemine. Uus rahvuslik tõus. Poliitilised rühmitused Eestis.

1905. aasta sündmused ja nende mõju ühiskonnale.

IV kursus „Lähiajalugu I – Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel“ (35 tundi)

Kursuse kaudu õpitakse tundma ning iseloomustama suurriikide arenguhooni majanduses ja poliitikas Esimese maailmasõja eel. Ajalookaardi järgi õpitakse sõjaliste blokkide kujunemist enne Esimest maailmasõda. Analüüsitakse Esimese maailmasõja põhjusi, sõdivate poolte sõjaplaane ning Esimese maailmasõja tagajärgi ja mõju maailma arengule. Eestist käsitletakse omariikluse saavutamise eeldusi ja protsessi. Õpitakse tundma Eesti Vabadussõja sündmusi ning kirjeldama sõja kulgu kaardi alusel. Analüüsitakse Eesti ühiskonna poliitilist arengut 1920. ja 1930. aastail, autoritarismi kujunemise põhjusi ja mõju ühiskonnale ning iseloomustatakse vaikivat ajastut. Võrreldakse riikide majanduslikku ja poliitilist arengut maailmasõdadevahelisel perioodil, selgitatakse majanduskriisi põhjusi ja mõju ning võrreldakse demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda. Analüüsitakse rahvusvahelisi suhteid Teise maailmasõja eel: anšluss, Münchener konverents, MRP. Iseloomustatakse Teise maailmasõja põhjusi ja tagajärgi, Eesti iseseisvuse kaotust ning Teise maailmasõja okupatsioonide mõju Eestile ja eestlastele.

Õppetegevuses on tähtsal kohal arutlus- ja analüüsioskuse kujundamine allikmaterjalide (sh dokumentide) alusel. Õpilasi innustatakse oma seisukohta kujundama, kuid rõhutatakse seejuures argumentidele, mitte emotsioonidele tuginemise vajadust. Inimsaatusi analüüsitakse empaatiliselt, arvestades ajastu konteksti ja rahvusvahelise õiguse põhimõtteid.

I TEEMA Maailm Esimese maailmasõja eel

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) kirjeldab suurriikide arenguhooni ja rolli muutumist rahvusvahelistes suhetes;
- 2) teab suurriikide sõjalis-poliitilisi blokke ning analüüsib Antanti ja Kolmikliidu taotlusi;
- 3) tunneb maailma poliitilist kaarti enne Esimest maailmasõda: näitab kaardil suurriikide

sõjalistesse blokkidesse kuuluvaid riike, koloniaalimpeeriume;

4) iseloomustab maailma majanduse arenguhooni; analüüsib teaduse ja tehnika mõju;

5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid imperialism, monopol, Antant, Kolmikliit.

Õppesisu

Suurriikide arenguhooned: poliitiliste süsteemide erinevused, Venemaa.

Maailma majandus: teadusrevolutsioon, monopolid, kapitali eksport, vabaturumajandus ja protektsionism.

Suurriikide liidud: kujunemise põhjused ja tagajärjed.

II TEEMA Esimene maailmasõda

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) analüüsib Esimese maailmasõja põhjusi ning sõdivate poolte taotlusi;
- 2) analüüsib Esimese maailmasõja tagajärgi ja mõju maailma arengule;
- 3) analüüsib Eesti omariikluse saavutamise eeldusi ja protsessi;
- 4) teab Eesti Vabadussõja tähtsamaid sündmusi ning kirjeldab sõja käiku kaardi alusel;
- 5) mõistab Vabadussõja ja Tartu rahu tähendust Eesti Vabariigi kindlustumisel;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Veebruarirevolutsioon, autonoomia, Asutav Kogu, Landeswehr, Tartu rahu, Päästekomitee, iseseisvusmanifest;
- 7) teab, kes olid Nikolai II, Vladimir Lenin, Jaan Poska, Johan Laidoner ja Konstantin Päts, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Esimese maailmasõja põhjused. Sõdivad pooled ja tähtsamad sõjatandrid.

Esimese maailmasõja tagajärjed: impeeriumide lagunemine, uute rahvusriikide sünd Euroopas, uus maailmakord ja Rahvasteliit.

Eesti iseseisvumine: eeldused, iseseisvumine, Vabadussõda, Tartu rahu.

III TEEMA Maailmasõdadevaheline aeg: demokraatia ja diktatuurid

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) analüüsib ning võrdleb rahvusvahelisi suhteid 1920. ja 1930. aastail ning teab muutuste põhjusi;
- 2) iseloomustab majanduse arengut maailmasõdadevahelisel perioodil ning selgitab majanduskriisi põhjusi ja mõju;
- 3) analüüsib ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;
- 4) analüüsib Eesti ühiskonna poliitilist arengut 1920. ning 1930. aastail, selgitab autoritarismi kujunemise põhjusi ja mõju ühiskonnale ning iseloomustab vaikivat ajastut;
- 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, kommunism, NSVL, fašism, natsionaalsotsialism, Rahvasteliit, Versailles' süsteem, vaikiv ajastu, vabadussõjalased;
- 6) teab, kes olid Jossif Stalin, Adolf Hitler, Benito Mussolini, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Euroopa-kesksus ning rahvusvahelised suhted.

Demokraatia laienemine. Demokraatia põhijooned Suurbritannia, Prantsusmaa ja USA näitel: poliitiline

süsteem, majandus, ühiskonnaelu.

Majanduskriis: põhjused, levik ja mõju, Roosevelti uus kurss.

Autoritarism, totalitarism: fašism, natsionaalsotsialism, kommunism.

Diktatuuride iseloomulikud jooned, eripära ja levik: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu.

Uute konfliktide kujunemine, kriisikolled.

Eesti tee demokraatialt autoritarismile: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu.

IV TEEMA Teine maailmasõda

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) iseloomustab Teise maailmasõja põhjusi ja tagajärgi;
- 2) kirjeldab sõjategevust kaardi järgi;

- 3) teab Hitleri-vastase koalitsiooni kujunemislugu;
- 4) analüüsib Teise maailmasõja mõju Eesti ajaloole;
- 5) teab, kes olid Winston Churchill, Charles de Gaulle, Dwight Eisenhower, Georgi Žukov, Johannes Vares ja Otto Tief, ning iseloomustab nende tegevust;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Anšluss, Müncheneri konverents, MRP, baaside leping, okupatsioon, Suvesõda, Atlandi harta, ÜRO, Talvesõda.

Õppesisu

Teine maailmasõda kui Esimese maailmasõja jätk.

Teise maailmasõja põhjused: Saksamaa, Nõukogude Liidu ja Jaapani agressiivne välispoliitika ning demokraatlike lääneriikide lepituspoliitika nurjumine.

Sõdivad pooled: Saksamaa ja tema liitlased. Hitleri-vastane koalitsioon ning selle kujunemine: Atlandi harta, Teherani, Jalta ja Potsdami konverentsi tähtsus.

Tähtsamad sõjatandrid ja lahingud: rinded, tähtsamaid lahingud (Pearl Harbor, Moskva, Midway, Stalingrad, Kursk, El-Alamein, Normandia dessant).

Teise maailmasõja tulemuste vastuolulisus ja selle tagajärjed maailma poliitilisele, majanduslikule ning ideoloogilisele arengule.

Eesti Teises maailmasõjas: iseseisvuse kaotamine, okupatsioonid, sõjakaotused ja -kahjud, sõja mõjuinimeste elukäikudele. Pagulaskond.

V kursus „Lähiajalugu II – Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel“ (35 tundi)

Kursuse vältel analüüsivad ja hindavad õpilased külma sõja tekkimise põhjusi ning kujunemist. Käsitletakse külma sõja avaldumisvormi, sh kriiside kujunemist, osaliste taotlusi ja kriiside mõju. Analüüsitakse rahvusvahelist olukorda külma sõja ajal, USA ja NSVLi vastasseisu ning iseloomustatakse kahe Saksa riigi arengut. Demokraatlike riikide arengut vaadeldakse USA näitel. NSVLi käsitlemise kaudu antakse ülevaade ning analüüsitakse kommunistliku süsteemi kujunemist ja lagunemist. Õpitakse tundma Euroopa integratsiooniprotsessi. Analüüsitakse Eesti iseseisvuse taastamist ning riikluse ülesehitamist. Uusi pingekoldeid tundma õppides otsitakse põhjuseid varasemast ajaloost.

Kursuse läbimisel arendatakse kaardi ja dokumentidega töötamise oskust. Lähiajal toimunud sündmusi tundma õppides saab kasutada toleaegete inimeste mälestusi ja teha intervjuusid. Teemasid saab illustreerida tõsielufilmidega.

I TEEMA Külma sõda

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) analüüsib külma sõja põhjusi ja kujunemist ning teab avaldumisvorme;
- 2) analüüsib külma sõja kriiside tekkimise põhjusi ning osaliste taotlusi ja tulemusi;
- 3) teab, kes olid Harry Truman, John Fitzgerald Kennedy, Nikita Hruštšov, Fidel Castro ja Konrad Adenauer, ning iseloomustab nende tegevust;
- 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid külma sõda, kriisikolle, NATO, VLO, võidurelvastumine, raudne eesriie.

Õppesisu

Külma sõja kujunemine ja selle avaldumise vormid: võidurelvastumine, liidud. Kriisid: Korea sõda,

Suessi kriis, Kuuba kriis, Vietnami sõda, Berliini kriisid.

Kahepooluseline maailm: USA ja NSVLi vastasseis.

Lõhestatud Saksamaa: lõhestamine, kahe Saksa riigi vahelised suhted.

II TEEMA Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) analüüsib demokraatlike riikide arengu põhijooni;
- 2) teab Euroopa integratsiooni kujunemist ja põhietappe;
- 3) teab, kes oli Robert Schumann, ning iseloomustab tema tegevust;
- 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Euroopa Liit, Euroopa Nõukogu, OSCE.

Õppesisu

USA: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu.

Ühise Euroopa integratsiooni otsingud. Euroopa integratsioon.

III TEEMA NSVL ja kommunistlik süsteem

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) analüüsib kommunistliku süsteemi kujunemislugu ja erinevaid arenguetappe;
- 2) iseloomustab NSVLi ühiskonnaelu arengut;
- 3) analüüsib kommunistliku süsteemi kriiside põhjusi ja tagajärgi;
- 4) analüüsib Eesti ühiskonna arengut Nõukogude okupatsiooni ajal;

5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kollektiviseerimine, industrialiseerimine, dissidentlus, Brežnevi doktriin, plaanimajandus, sotsialismileer, liiduvabariik;

6) teab, kes olid Jossif Stalin, Nikita Hruštšov, Leonid Brežnev, Mao Zedong, Johannes Kabin, Aleksander Dubček ja Lech Walesa, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Kommunistliku süsteemi kujunemine.

Ida-blokk: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu, Moskva poliitika ja kriisid: Ungari ülestõus, Praha kevad, Poola kriisid, solidaarsus. Kommunistlik Hiina. NSVL: stalinism, sula, stagnatsioon.

Eesti NSV: ühiskond, majanduse areng, rahvastik, vastupanu vormid, suhted väliseestlastega

IV TEEMA Maailm sajandivahetusel

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) analüüsib kommunistliku süsteemi lagunemise põhjusi;
- 2) teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil pärast külma sõja lõppu;
- 3) analüüsib jõudude vahekorra muutusi rahvusvahelistes suhetes ning uute pingekollete kujunemist;
- 4) analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ning teab riikluse ülesehitamise käiku;
- 5) selgitab Eesti integreerumist Euroopasse ja maailma;
- 6) teab, kes olid Ronald Reagan, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, laulev revolutsioon, Rahvarinne, Balti kett, interrinne, ERSP, Eesti Kongress.

Õppesisu

Majanduslikud ja poliitilised reformid NSVLis.

NSVLi ja kommunistliku süsteemi lagunemine. Berliini müüri langemine. Külma sõja lõpp ja geopoliitilised muudatused: poliitilise kaardi muutumine.

USA rolli muutus: uus jõudude vahekord maailmas.

Eesti iseseisvuse taastamine. Integratsioon Euroopasse ja maailma: laulev revolutsioon, riikluse taastamine.

Uued pingekolled: Balkani kriis.

VI kursus „Lähiajalugu III – 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm“ (35 tundi)

Kursuse kaudu õpitakse tundma ja iseloomustama tähtsamate ideoloogiasuundade põhiseisukohti ning nende mõju ühiskonnale. Analüüsitakse teaduse ja tehnika arengu saavutusi, nende rakendumist igapäevaelus, samuti kultuuri arengu põhijooni. Õpilasi ergutatakse seostama lähiajaloo toimunud arengusuundi ühiskonnas toimunud muutustega ning analüüsitakse inimeste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemist sõja ja rahu tingimustes. Rahvusvahelisi organisatsioone õppides on vaja esile tuua nende roll rahvusvahelises poliitikas. Käsitletakse tänapäeva pingekollete kujunemist ning neis aset leidvaid sündmusi. Inimsusevastasteid kuritegusid käsitledes on oluline kaasata õpilasi erinevate aktiivõppemeetodite kaudu, rakendada diskussiooni ning rühmatööd, mis kõik aitavad kaasa, et õpilane mõistab inimsusevastaste kuritegude olemust ning nende taunimise ja vältimise vajalikkust. Näidetele toetudes õpitakse tundma muu maailma probleeme, islamimaailma vastuolusid läänega ning analüüsitakse ajaloole tuginedes uute vastasseisude kujunemise põhjusi.

I TEEMA Eluolu ja kultuur

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) teab tähtsamate ideoloogiate põhiseisukohti ja iseloomustab nende mõju ühiskonnale;
- 2) teab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning kirjeldab nende rakendumist igapäevaelus;
- 3) analüüsib kultuuri arengu põhijooni ning seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega.

Õppesisu

Ühiskondlikud liikumised ja ideoloogiad: sotsialism, liberalism, noorsooliikumine, kodanikuõiguste

liikumised, keskkonnakaitse. Ühiskondlike liikumiste ja ideoloogiate avaldumine kultuuris.

Muutused eluolus: naiste emantsipatsioon, sport, mood, massikultuur, kodumasinad.

Teaduse ja tehnika areng: autoajastu, raadio, televisioon, arvuti, internet, kosmoseajastu.

Kultuurivaldkondade arengu iseloomulikud jooned: kunst, kirjandus, arhitektuur, muusika.

Mitmekultuurilisuse kontseptsioon.

Poliitiliste olude mõju Eesti kultuurile ja eluolule.

II TEEMA Sõja ja rahu küsimus

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) analüüsib, mis asjaoludel kujunesid ja muutusid inimeste hoiakud ning väärtushinnangud sõja ja rahu küsimuses 20. sajandi jooksul;
- 2) analüüsib rahvusvaheliste organisatsioonide rolli riikidevahelistes suhetes;
- 3) teab Lähis-Ida kriisikolde kujunemise põhjusi, selgitab kriisi olemust ja püüdeid seda lahendada;
- 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid desarmeerimine, võidurelvastumine, patsifism.

Õppesisu

Suhtumine sõdadesse: patsifism, võidurelvastumine, desarmeerimine, tuumasõja oht.

Rahvusvahelised organisatsioonid: Rahvasteliit, ÜRO, NATO. Uue maailmakorra loomise katsed.

Konfliktid ja nende lahendamise püüded Lähis-Ida näitel.

Eesti osalemine rahvusvaheliste organisatsioonide töös.

III TEEMA Inimsusevastased kuriteod

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) selgitab, mis arengusuunad ühiskonnas tegid võimalikuks inimsusevastaste kuritegude toimepaneku;
- 2) mõistab inimsusevastaste kuritegude olemust ning nende taunimise ja vältimise vajalikkust;
- 3) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid genotsiid, holokaust, küüditamine, GULAG.

Õppesisu

Massikuritegude ideoloogilised alused ja psühholoogilised juured.

Koonduslaagrid, GULAG. Küüditamised.

Natsismikuriteod.

Kommunismikuriteod.

Genotsiid, etnilised puhastused.

Inimsusevastased kuriteod Eestis.

IV TEEMA Muu maailm

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) iseloomustab koloniaalsüsteemi toimimist, selle lagunemise põhjusi ja tagajärgi;
- 2) analüüsib uute vastasseisude kujunemist maailmas pärast külma sõja lõppu.

Õppesisu

Koloniaalsüsteemi lagunemine ja selle tagajärjed.

Uute vastasseisude kujunemine, terrorism.

Islamimaailma aktiveerumine ja vastuolud läänega

Hindamine

Üldajaloo õpetuses kontrollitakse ja hinnatakse õpitulemuste saavutatust erinevate ülesannete kaudu, pidades silmas teadmiste ja oskuste tasakaalu.

Ülesanded on erineva raskusastmega, hinnatakse analüüsioskust, üldistamisioskust, hinnangu andmise adekvaatsust ja põhjendatust.

Hindamisel kontrollitakse, kas õpilane on omandanud üldajaloo kronoloogilised piirid, teab ja oskab iseloomustada ja analüüsida tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid, kultuurinähtusi ja -panust; tunneb üldajaloo olulisemaid sündmusi, protsesse ja isikuid; oskab leida ajaloosündmuste ja -nähtuste sarnasusi ja erinevusi, põhjusi ja tagajärgi; saab aru, et ajaloosündmusi võib alati mitmeti tõlgendada; põhjendab oma seisukohti ja oskab anda hinnangut; oskab end asetada minevikus elanud inimese olukorda.

Kaardiülesandega kontrollitakse kaardilt informatsiooni leidmise ja tõlgendamise oskust. Allika analüüsiga hinnatakse tekstist olulise leidmise ja katkendi(te) põhjal küsimustele vastamise oskust, allikatekstide võrdlemise, kommenteerimise, hindamise (sh allika usaldusväarsuse), ja tõlgendamise oskust. Pildi või foto analüüsiga hinnatakse äratundmise, seostamise, iseloomustamise ja tõlgendamise oskust. Arutluse kirjutamisel võetakse arvesse arutluse vastavust teemale, ajastu ja temakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise ja seoste loomise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist hinnangute kaudu. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata.

HINDAMISPÕHIMÕTTED

Kooliastme hinne üldajaloos kujuneb 4 kursuse tulemusena statsionaarses õppekavas ja 4 kursuse tulemusena mittestatsionaarses õppekavas.

Kooliastme hinne Eesti ajaloos kujuneb 2 kursuse tulemusena statsionaarses õppekavas ja 2 kursuse tulemusena mittestatsionaarses õppekavas.

Kursusehinne kujuneb **arvestuslike** hinnete tulemusena, mis **on** kursuse jooksul väljapandud **arvestuslike** hinnete aritmeetiline keskmine.

Arvestuslike hinnete hulka kuuluvad:

- **kontrolltööde hinded** (vähemalt 2 tööd kursuse jooksul, mis hinnatakse numbriliste hinnetega 0-5 (vt TAGi Gümnaasiumi õppekava paragrahv 3) ja **jooksvatest hinnetest** moodustunud **1 arvestuslik** hinne, mis on jooksvate hinnete aritmeetiline keskmine.
- **jooksvad hinded** on kirjalike/suuliste rühma-, kodu- ja tunnitööde eest, mida hinnatakse nii numbriliste hinnetega kui ka A/MA;

Vähemalt rahuldava kursusehinne saamiseks on vaja vähemalt 2 positiivset **arvestuslikku** hinnet.

Silmapaistvat esinemist kooliüritustel ning kooli esindamist konkurssidel ja võistlustel võib arvestada õppetegevuse osana ning kursusehinnet positiivselt mõjutava tegurina, mis võimaldab, vastavalt õpetaja otsusele, vabastada õpilane ühest arvestuslikust tööst või tõstab tema arvestuslikku hinnet ühe punkti võrra.